

Landbouwkundige Mengelingen

Zuivelbereiding.

Het met zooveel belangstelling verwachte „Verslag en Rapport der Commissie, door het hoofdbestuur der Friesche Maatschappij van Landbouw afgevaardigd naar Denemarken en Zweden , om de boterbereiding in die rijken na te gaan in verband met de inrigting der boerderijen aldaar” is thans in de Mededeelingen en Berigten dier Maatschappij opgenomen en uitgegeven. Na de aandachtige lezing haasten wij ons, dit belangrijke geschrift hier aan te kondigen, om ook de landbouwers, die geene leden der Maatschappij zijn, aan te sporen hiermede kennis te maken, dewijl deze zaak een onderwerp van zoo algemeen belang in deze provincie is.

Het waren de Heeren Jhr. Mr. C. L. van Beijma thoe Kingma te Lemmer, P. Walma te Oppenhuizen en H. Pasma Fz. te Nijehaske, die deze commissie op zich namen en die, maar het ons voorkomt, zich voortreffelijk van deze moeilijke taak hebben gekweten, volgens dit rapport, door laatstgenoemden gesteld.

Den 28 Junij 1878 van Leeuwarden vertrokken, kwamen zij nog dien avond te Oldenburg aan. Onder geleide van den Heer C. Petersen, secretaris der Oldenburger Maatschappij van Landbouw, namen zij den volgenden dag daar den Melkkelder op, een gebouw, geheel ingericht voor den handel in melk en room, voor boter- en kaasbereiding met ijs en stoom, waaraan de veehouders van den omtrek de melk leveren.

Van hetgeen zij daar zoowel als te Rastede en te Rodekirchen vreemds en merkwaardigs zagen, wordt vrij uitvoerig gesproken, en zijn er bijzonderheden medegedeeld omtrent de daar gemaakte prijzen, het afkoelingstelsel, de graden van het water en van de melk , het karnen, het kalvermesten, de opbrengst, de grondsoorten en de opleiding van meisjes in het botermaken, boekhouden enz. Overal werden zij door beschaafde menschen vriendelijk ontvangen en bereidwillig ingelicht omtrent alles wat zij van hun bedrijf verlangden te weten, zoodat deze eerste ontvangst aan deze zijde van den Wezer hen reeds aange-naam stemde en leerzaam was.

In het schoone Hamburg zegen zij zich in de gelegenheid gesteld eene afroomingsmachine te zien, waarin de zoete melk in een karn van ongeveer 100 liters door een centrifuge (met 1000 wendingen in enne minuut) een middelpuntvliedende beweging krijgt, waardoor de room (die soortelijk ligter is dan de melk) afgescheiden, naar boven gedreven en in 30 minuten tijde in een vat daarnaast uitgestort wordt, tot een hoeveelheid van 20 liters, waaruit 4 kilo's boter werd verkregen van f1,50 het kilo. Eene hoogst doelmatige inrigting, meer in bijzon-

derheden beschreven, welke zij in Friesland en in de steden van heel Nederland wenschen ingevoerd te zien.

Nu ging de reis naar de belangrijke haven- en akademiestad Kiel, waar zij den bekenden hooglaaraar Klaas Groth bezochten, die hen in de gelegenheid stelde het proefstation van Dr. Jensen te zien.

Nu ging 't het hart van Holstein in, naar het schoon gelegene Eutin en naar de groote boerderij van den landbouwer Drenkhahn te Stendorf, het eigendom van den Groothertog van Oldenburg. Deze meijerij, groot 540 hectaren met 200 stuks melkvee, wordt met zijne gebouwen, inrichting en melkkelder in bijzonderheden beschreven. Zeer voldaan over de aangename ontvangst en leerrijke aanwijzing, keerde de commissie terug naar kiel. Per stoomboot stak zij van hier over naar Korsör aan de Deensche kust op het eiland Seeland, en van daar naar Svendberg op Funen, waar een belangrijke Tentoonstelling van landbouwvoortbrengselen, werktuigen en gereedschappen werd gehouden.

Daar werd de „Holländiske commion” opgewacht en aangesproken door een Nederlander Mr. Clabot, vice-consul van onze regering te Roeskilde, door onze minister-resident te Stockholm uitgenoodigd om haar te geleiden, waaraan hij bereidwillig voldeed. Aan deze grootsche tentoonstelling van meer dan 2000 voorwerpen wordt met recht eene uitvoerige beschrijving gewijd, en omtrent de boter ook opgemerkt: „dat de beste Deensche boter in aard en kwaliteit die van de Friesche tentoonstellingen niet of nauwelijks evenaart en slechts overtreft in vastheid, stevigheid en drooger bewerking.”

Van daar over Koppenhagen naar Elseneur, vertrokken, had de commissie het voorrecht de beroemde hoeve Havarthigaard te bezichtigen en deelt zij mede op welke wijze vrouw Nielsen van een veertigtal melkkoeien boter en kaas bereid, met hulp van een achttal jonge meisjes, die door haar in het vak worden opgeleid. De bijzonderheden van de schoone hoofdstad van Denemarken, die zoo veel merkwaardigs bezit, worden nu vrij uitvoerig beschreven, even als een bezoek aan de boter- en kaasfabriek te Slagelse, met hare grootsche inrichting en behandeling van het fabrikaat, benevens de opbrengst daarvan, alles zeer lezenswaardig.

Van hier overgestoken naar Zweden, onder geleide van den heer Blanck, den Nederlandschen consul te Stockholm, bezochten zij twee meijerijen te Malmö en de Rijkslandbouwschool te Alnarp, waar veel merkwaardigs viel te zien en wordt beschreven, even als van 't geen bij volgende bezoeken van Prolda, IJstad, Charlottenlund enz. werd opgemerkt, zoowel ten voor- als ten nadeele, bij vergelijking met Friesland, dewijl niet alles even voortreffelijk was. De meijerij van den heer Meteen, met 600 runderen en vier karnen, benevens zijn ijshut valt eene uitvoerige beschrijving ten deel.

Over Helsingborg en Elseneur aan de Sond kwam het gezelschap te Roeskilde, waar de prachtige domkerk en de boerderij van Jeppessen bezocht en beschreven worden. Te Koppenhagen teruggekeerd, bracht het „een hoogst intressant bezoek aan de fabriek van den heer Busck, den voornaamsten koopman, verpakker en verzender van boter uit zoeten room gekarnd”, waaromtrent vele bijzonderheden worden medegedeeld. Na het bezichtigen van de landbouwkundige school, kwam de staatsraad Tesdorff de commissie met zijn rijtuig afhalen, om haar naar zijn landgoed Ourupgaard te voeren, dat in het breede wordt beschreven, en waarbij ook de bijzondere vriendelijkheid wordt vermeld, waarmee zij daar gelijk overal ontvangen, onthaald en ingelicht werd.

Over Rostock, Hamburg, Bremen en Oldenburg kwam het gezelschap, na eene reis van drie weken, in 't vaderland terug.

Het overige gedeelte van dit belangrijk rapport (dat alleen 163 en met de bijlagen 192 bladzijden groot is) wordt gewijd aan eene vergelijking van de Deensche en Friesche boter, en van de bereiding daar en hier in gebruik, waarin belanghebbenden zeker zeer nuttige wenken tot verbetering zullen aantreffen wanneer men althans *wil leeren* en niet te zeer aan den ouden sleur blijft hangen. Vervolgens worden de boter- en kaasfabrieken, de karnton de ijshuizen, het water, het kneedbord, het karnen, den veestapel, het afkoelings-systeem en verdere belangen van de zuivelbereiding besproken met betrekking tot de bestaande toestanden in Friesland.

Wij sluiten deze schets of overzicht van de reis met dankzegging aan de commissie voor hare belangrijke en leerzame mededelingen en stemmen gaarne in met haren slotwensch: „*Moge door een en ander nieuwe kracht gewekt worden in den meest omvangrijken tak van het landbouwbedrijf, waarbij het belang en de welstand van de provincie Friesland in zoo groote mate is betrokken en vruchten worden afgeworpen tot verbetering van haar volksbestaan.*”